

Devrimciler nasıl oluşur?

“Devrimciler Nasıl Oluşur” (La Verite. N 4, 1939) muhalafetteki Fransız avukat Maurice Paz’a yazılmıştır (11 Temmuz 1929). Paz, Türkiye’de Troçki’yi ziyaret edip desteklerini sunan ilk kişilerden biriydi. Troçki onu, Fransa’da bir Muhalefet Okulu açılmasının gerekliliğine ikna etmeye çalışıyordu ve Paz aylarca sızlanıp durunca Troçki ona aşağıdaki mektubu yazdı. Troçki bu mektubu yazmadan önce, çoktan Fransız muhalafetinden başkalarıyla -daha sonradan La Verité (Gerçek) ismiyle anılacak olan ekiple- Papaz Okulu’nun kamulaştırılmasıyla ilgili tartışmaya başlamıştı. Aşağıdaki mektubu Eren Koçer tarafından, İngilizceden çevrildi.

Değerli Yoldaş Paz,

Ortak mektubu ‘yanlışlıkla’ imzalayanların çoğunluğuna katılmakla, ortak mektubun yanına bir özel mektup eklediğinden -mektubuma tam cevap değil ancak- sana eksiksiz dürüstlükte, özgürce ve hatta gaddarca cevap fırsatımın doğduğunu düşünüyorum.

Bana “patron” diyorsun ve bu sıfatla beni yönlendirmek ve bilgilendirmek hakkını üstleniyorsun. Her olayda bana “bir patronun” nasıl kendini idare etmesi gerektiği, zamanını nasıl organize etmesi gerektiği, başkalarına kendini adaması için hangi işleri bırakması gerektiğini bana gösteriyorsun. Belki sana, şu “öncüsü” olmak istediğiniz büyük devrimci görev konusunda güçleriniz ve zamanınız düzenli mi diye sormama izin verirsin. Çünkü mektubun sadece bu soruya cevap veriyor: “Öncü kim olmalı?” Ve haftalık gazete bir yana, buna olan düşmanlığın, Gourget ve şimdi Rosmer’e karşı ithamların yine aynı “öncülüğü” altüst ediyor.

“Patron” muyum bilmiyorum. Hem de senin iddia ettiğin patron. Öyle olmamasını tercih ederim. Arkadaşlarımla ve düşmanlarımla bile ilişkilerimde, devrimci amaç dışında hiçbir yargı gütmem. Kişisel önyargılar bana oldukça yabancı. Daha önce de çok kez dediğim gibi, Contre le Courtant’ın haftalık olmasını istiyorum.

İstanbul'da, şimdilik sadece bu hedefin finansal yönünü karşılamıştın. Bana dedin ki, bildiğim bir şeye onay olarak, Contre le Courant'ın masraflarının Rus Muhalefeti'nin temin ettikleriyle karşılandığını söyledin. Ve bu ödeneklerin tükenmesiyle gazetenin haftalık yayını zorluklarla karşılaştı, dedin. Bu tartışma bana garip geldi. Anlayamadım. Dedim ki: "Bir geçiş fikri. Bunun önemini abartmamalıyım." 15 günlük yayın fikrini kabul etmek zorunda kaldığım doğru, benim için (aynı zamanda senin için de) iki, maksimum üç aylık bir geçici süre için verilmiş bir karardı.

Esasen, günlük tarzda çıkarılan bir haftalık yayın içindi, hatta senin defterinde not alındı bu. Ama siz değil günlüğe veya haftalığa; on beş günlüğe bile yaklaşmadınız. Contre le Courant, git gide Rus belgelerinin bir koleksiyonu oldu. Fransız hareketiyle ilgili gazetede hiçbir şey yok. Kitle dışında başka projeleri de halletmiştik. Hiçbir şey anlaşılmamış. Contre le Courant'da bu amaçla üstlenilen bir şeyin izini bile göremiyorum. Dört ay sabırla bekledikten sonra, ısrarla kapalı kapıların ardından çıkmalıyız diye yeniledikçe; en sonunda bana Treint ve Souvarine'in hikayelerini cevap attın. Dört ay sonra bana defterinden bir alıntı çıkarıp sunumunu gerekçelendiriyorsun. Ancak bu bir noter davranışı, bir devrimcinin değil. Aldatıcı nokta da burada. Rusya'da belgelerimizi yayınlamak için; arkadaşlarımız sahip oldukları her şeyi verip, hedeflerine adanan bütün insanlar gibi birçok şeyi feda ettiler. Paris'te durum bu kadar çok çalışma gerektirmiyordu. Haftalık yayın için, tamamen ikincil ve çok önemli olmayan ödünler gerekecekti: Zaman ve para. Başlarsın, iyi bir örnekle çıkarsın, sonra başkalarından istemeye başlarsın, çünkü ortak faydanın adına istekte bulunmaya hakkın vardır. Ancak sen finansal temelin yokluğunu belirterek başladın. Sonra bu yokluk teorisini "derinleştirmek" uğruna, "teorik" bir temelin yokluğunu ileri sürdün. Bu zamana kadar söylenen ve yapılan her şey, hükümsüz ve geçersiz. "Sağlam" bir şey yapabilmek için, senin broşürünü beklemekte zorundayız. Bu inanılmaz acayip bir bahane. Başka şartlarda olsak, kendini bu kararsız konumda bırakmayıp ne olursa olsun argüman aramadığın başka bir tartışmada olsaydık; sen, kendin buna gülerdin.

"İlhamını İstanbul'dan alan" beş yoldaşı küçük görmek için yeteri kadar şiddetli ifadeler bulamıyorsun. Bu alaycılık hadsiz, yersiz ve tatsız. Bu yoldaşlar, ne kadar para kazanmakla meşgul olsalar da, kendi inisiyatifleriyle bana yardım etmeye

buraya İstanbul'a çok zor şartlarda geldiler. Yardımları benim için paha biçilemez. Bütün bunlar kişisel. Ancak hikayenin bir de öbür tarafı var. Onları yakından gözledikten sonra kendime dedim ki, bu kadar insiyatife ve kişisel fedakarlığa sahip bu yoldaşlar devrimcilerdir, veya olacaklardır. Çünkü, Yoldaş Paz, devrimciler bu şekilde oluşur. Devrimciler bilge de cahil de; zeki veya vasat da olabilir. Ama engelleri yıkacak gönüllülükten, adanmışlıktan, özveriden yoksun devrimci olamaz. Yanılmadım. Bu genç yoldaşlar zamanlarını, güçlerini, araçlarını vermeye; başkalarını seferber etmek ve haftalık gazete çıkarmak için, tamamen hazır olduklarını söylediler. Ve söz verdikleri gibi yapıyorlar, sense onlara yardım edeceğine emeklerini baltalıyorsun. Yine bu tamamen "öncü" sorunsalı yüzünden...

Ama haftalık yola çıkan ve mücadele içinde her yerde dallara ayrılıp günlük olacak gazetenin nasıl olacağını düşünüyorsun? Gerçekten bu çok yoğun hukuk hayatınızdan ayırdığınız boş zamanlarınızla bu görevin hayata geçeceğini düşünüyor musunuz? Hareketinizi ya da hareketle ilişkili haftalık bir gazeteyi bile, geçici ya da ikincil olarak nasıl idare ediyorsunuz? Devrimci eksenle ilgili farklı bir fikrim var. İşçi gazetesi çıkaran insanın, hele de bizim gibi ağır sorumluluklara sahipse; sadece bu gazete işiyle uğraşması gerektiğini düşünüyorum. Bana kendinizin çok meşgul bir avukat olduğunuzu söylediğiniz İstanbul'da geçirdiğiniz vakit boyunca bu soruya oldukça kafa patlattım. Ama düşündüm ki, haftalığı çıkarmaya niyetli olduğunuza göre, gerekli sonuçlara doğal olarak ulaşırsınız. Ve ilişkimizin patron-köle ilişkisi olmadığını düşündüğümünden, size "devrim" ve "mahkeme" arasında zamanınızı nasıl ayırmanız gerektiğini belirtmedim. Sanırım Haase'nin Alman partisinin öncülerinden biri olmak istediğinde ne olduğunu bilirsin, Königsberg'deki hukuk işlerini bırakmasının zorunlu olduğuna karar verdi. Jena'daki kongrede, "yıllık 30.000 Marklık gelirinden vazgeçtiği için" Haase'ye birçok methiye dizildi. Şahsen ben o kongrede bulunurken, biz Ruslar bu övgülere oldukça gıcık olmuştuk, bize tamamen küçük-burjuva gözüküyordu. Hatta Alman Partisi'nin devrimci ruhunun eksikliğini betimlerken, eleştirilerimden birinde bu olaydan konuşmuştum. Ve her şeye rağmen, Haase devrimci durumlara ve olayların bu hasin değişimine hazırlıklı değildi.

Rus Partisi'nin illegal çalışmalarından örneklere değinmeyeceğim. Partiye ait olan insan, sadece materyal araçlarıyla değil, aynı zamanda vücudu ve ruhuyla da

aittir. Açık bir şekilde, hizmet ettiği amaçla kendini gerçekleştirir. Ve bu bir eğitim süreci sayesinde olur. Proleter devrimin birçok “öncüsü” olacak savaşçılar yarattığımız bir eğitim süreci.

Yoldaş Paz, kurtarılabilecek bir şey kaldıysa kurtarmak uğruna dürüst ve hatta sert konuşuyorum. Çene çalmak için vakit kalmadı, durum oldukça ciddi. Ben ne bir fanatığım, ne de bir sekter. Sosyal çevresinden ayrılmadan komünist hedeflere sempati duyan bir insanı da oldukça iyi anlayabilirim. Böylesine bir destek bize oldukça değerli olabilir. Ama bu bir sempatizanın desteğidir. Bu sorunsalı Amerikalı arkadaşlarımla bir mektupta tartışmıştım.

Eastman bana yazdığında, lafı gevelemeden, kendi kişisel olayı olduğunu söylemişti. Kendini “yol arkadaşı” olarak belirtti, kendi sözleriyle; muhalefet hareketi içinde hiçbir yönetici pozisyona heveslenmediğini, yardımcı olmak istediğini söyledi. Çeviriler yapıyor, telif haklarını Militant vs.’ye devrediyor. Neden? Çünkü kendini tamamen partiye veremiyor. Ve haklıydı.

Şunu anlamalısın. “Öncü” kimse, devrimci hareketin lideri veya liderlerinden biridir. İşçileri büyük fedakarlıklar -buna hayatları da dahil- yapmaya seferber edecek çağrıyı üstlenecek kimsedir. Bu durum, daha önemsiz sorumluluklar içermiyor. Tam aksine, her zeki işçi ister istemez kendisine soracaktır: “Eğer X, beni büyük fedakarlıklara davet ederken zamanının 4/5’ini ya da 2/3’ünü benim zaferimi sağlama almak yerine kendi burjuva varoluşunu sağlama alırsa; bu onun yaklaşan devrime güvenmediğini gösterir.” Ve bu işçi haklıdır.

Programı ne olur bir kenara bırak! Sorun programla ilgili değil. Sorun genel olarak devrimci pratikle ilgili. Marx bir seferinde, hareket için tek bir adım ilerleme, 10 programdan değerlidir, demiştir. Ve Marx, programlarda ve hatta manifestolarda bir ustaydı; en az senin ve benim olduğum kadar.

Toplamak gerekirse, mektupların ve genel olarak politik duruşun bana gösteriyor ki komünizm senin için hayatın baskın ve doğal mahkumiyetinden ziyade, samimi

bir fikir. Yine de bu fikir çok özet. Uzun zamandır olduğu gibi şu an da, gerekli olan şey işe girişmek. Davranışlarının çifte standartlı oluşundan içgüdüsel bir şekilde karşı çıkıyorsun. Rol alman için çağrıldığında “yeterli kaynak ve yeterli güçlerin olmayışından” bahsediyorsun. Ve başkaları güç ve kaynak arayışına girdiğinde ise “eğer öncü ben değilsem, karşıyım.” diyorsun. Yaptığın duyulmamış bir şey. Eğer haftalık gazete için yeteri kadar cesaretin yoksa, onu sabotaj edeceğine; kenara çekilip sessizce bekle. Bu konularda hiçbir tecrüben yok, yine de yeni bir faciaya doğru gözlerin kapalı gidiyorsun! Yarın bir gün teorik, filozofik, politik ve filolojik farklılıkları bağırıp pozisyonuna bahane arayacaksın. Bunun nasıl sonuçlanacağını görmek zor değil! Eğer listelere girmek istemiyorsan, sessizce bekle, arkadaşça bir tarafsızlık takın ve sadece kişisel sebeplere dayanan ilkesiz ve karakersiz aykırılığının üzücü manzarasını ortalığa sunma!

Politik ilişkimizi kurtarma arzusuyla,

Leon Troçki

Dipnotlar:

1) Contre le Courant, liderleri 1927 sonuna doğru Komünist Parti'den atılmadan önce, Rus Muhalefeti'nden Piatakov aracılığıyla finansal destek alıyordu. İlk baskı, 20 Kasım 1927'de basılmıştı. Aynı zamanda Alman La Leninbund da Piatakov aracılığıyla destekleniyordu.

2) Albert Treint (1889-1972): 1920lerde Fransız Komünist Partisi'nin ana lideriyken Zinovyev'in destekçisi. 1927'de Birleşik Rus Muhalefeti'ne desteğinden tasfiye edildi. 1929'da birçok muhalif onla ilişkilerini reddetti. Sonrasında, sendikal bir gruba katılmadan önce Sol Muhalefet'te biraz vakit geçirdi.

3) Pierre Broué, papaz okulu etrafındaki kampanyayı tartışmak için Prinkipo'ya giden Fransızlar arasında Alfred Rosmer, Pierre Naville, Pierre Frank, Raymond

Molinier ve Jean van Heijenoort'un olduğunu söylüyor. [Fransa'daki Komünist Hareket]

4) Eylül 1911'de Jena'da buluşan Alman Sosyal Demokrasi Kongresi, yardımcı başkan olarak Hugo Haase'yle birlikte August Bebel'i partiye seçti. Haase (1863-1919) merkezci bir azınlığın liderliğini kazandı. Daha sonra (1917) Almanya Bağımsız Sosyal Demokrat Partisi'ni kuracak, Sosyal Demokrasi'nin savaş politikasına karşı çıkan azınlık. Reichstag merdivenlerinde bir faşist tarafından öldürüldü.

5) Max Eastman (1883-1969): Kitleler'in yönetmeni. 1. Dünya Savaşı'ndan önce sol hareketin sempatizanlarından ve Troçki'nin birkaç kitabının çevirmeni. 1920lerde diyalektik materyalizmi, '30larda sosyalizmi reddetmişti. Anti-komünist ve Reader's Digest'in direktörü.